

Organizácia muskulárnych dystrofikov v SR

Zdravotné postihnutie a právo na vzdelanie

Mária Duračinská
28. 11. 2012

OBSAH:

1. TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

2. LEGISLATÍVNY RÁMEC

3. PŘÍKLADY Z PRAXE

**4. SPOLUPRÁCA STRATEGICKÝCH
PARTNEROV**

1. Modely prístupu k zdravotnému postihnutiu

Medicínsky model

- ZP = problém konkrétnej osoby
- Príčina ZP: odchýlka od „bežného štandardu“
- Riešenie: liečba špecialistami, osoba so ZP prijímateľ starostlivosti
- **Individuálny model**

VS.

Sociálny model

- ZP = zodpovednosť spoločnosti
- Príčina ZP: „spoločenský výtvor“ - štruktúra spoločnosti (bariéry, predsudky)
- Riešenie: partnerstvo a aktívna účasť ľudí so ZP
- **Univerzálny model**

1. Univerzálny dizajn

- ❖ Z angl. „universal design“ „design for all“
- ❖ Univerzálne navrhovanie = **navrhovanie pre všetkých** (od začiatku)
- ❖ Bezbariérové navrhovanie - stavieb, výrobkov, programov a služieb pre všetkých, resp. pre čo najviac ľudí **bez ohľadu na telesné danosti, zdravotný stav či vek** (osoby ZP, seniori, deti a rodičia, obézni atď.)
- ❖ Príklad: špeciálny zadný vchod/spoločný hlavný vchod

1. Inklúzia – rovnosť príležitostí vo vzdelávaní

INTEGRÁCIA

- Včleňovanie, návrat
- ZP sa vníma ako odlišnosť
- Hľadajú sa možnosti, ako kompenzovať obmedzenia
- Zdôrazňuje potreby jednotlivých študentov
- „Vstúp, ak sa môžeš prispôbiť.“

VS.

INKLÚZIA

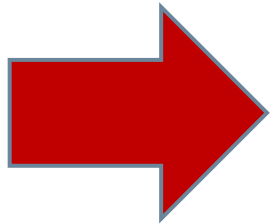
- Vytváranie prirodzeného spoločenstva bez ohľadu na postihnutie, odlišnosť – prospech pre všetkých
- Orientuje sa na práva študentov
- „Vstúp, tu si ctíme odlišnosti.“

Má to význam!

- ❖ **Úspora nákladov** - dodatočné úpravy/prestavby sú vždy drahšie.
- ❖ **Budovanie dobrého mena** – obdoba spoločenskej zodpovednosti u firiem
- ❖ **Pozitívna reputácia** – aj smerom k zahraničným inštitúciám, grantovým výzvam a pod.
- ❖ **Verejnosť**: vytváranie sociálneho kapitálu – pozitívne medziľudské vzťahy, dôvera, spolupráca

2. Legislatívny rámec ochrany práv osôb so ZP

Diskusia o právach občanov so zdravotným postihnutím **nie je o špecifických právach pre túto skupinu ľudí!**

Ale o tom, ako zabezpečiť, aby mohli **rovnocenne využívať všetky práva** ako ostatní členovia spoločnosti.

Antidiskriminačná legislatíva vychádza z 3 základných zdrojov: **Ústavy SR, medzinárodných dohovorov o ĽP a práva Európskej únie.**

2. Ústava SR č. 460/1992

- ❖ **Článok 12 Všeobecný zákaz diskriminácie a princíp rovnosti**
- ❖ Druhá hlava Základné práva a slobody
- ❖ Piaty oddiel Hospodárske, sociálne a kultúrne práva
- ❖ **Článok 42 „Každý má právo na vzdelanie“.**
„V rámci možností spoločnosti a schopností občana na bezplatné vzdelanie na vysokých školách.“

2. ANTIDISKRIMINAČNÝ ZÁKON

zák. č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a ochrane pred diskrimináciou

- ❖ definuje zákaz diskriminácie **z dôvodu zdravotného postihnutia** (§ 2 ods.1)
- ❖ upravuje oblasti, na ktoré sa zákaz diskriminácie vzťahuje – zahŕňa **aj oblasť vzdelávania** (§ 3,5)
- ❖ povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania ukladá orgánom štátnej správy, samosprávy, FO, PO
- ❖ zavádza inštitút primeraných (efektívnych) opatrení a úprav (§ 7)
- ❖ **preventívna zložka** (§ 2 ods.3): zásada rovnakého zaobchádzania spočíva aj v prijímaní opatrení pred diskrimináciou – **povinnosť aj pre VŠ vytvárať etické kódexy, kódexy rovnakého zaobchádzania** (tzv. equality policy)

2. Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a Opčný protokol

❖ Pre SR platný od 25. júna 2010

❖ **Článok 24 Vzdelávanie**

„ZS uznávajú právo osôb so ZP na vzdelanie. ...bez diskriminácie a na základe rovnosti príležitostí zabezpečia začleňujúci vzdelávací systém na všetkých úrovniach ..“

„ZS zabezpečia ..**primerané úpravy** v súlade s individuálnymi potrebami.“

❖ **Článok 9 Prístupnosť** (fyzického prostredia, dopravy, informácií, služieb) na rovnakom základe s ostatnými

2. Sumarizácia medzinárodných dokumentov

- ❖ Všeobecná deklarácia ľudských práv (1948)
- ❖ Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd + protokol č.11 (Rada Európy, 1950)
- ❖ Dohovor o zákaze diskriminácie v oblasti vzdelávania (OSN, 1960)
- ❖ Európska sociálna charta (1965)
- ❖ Štandardné pravidlá na vytváranie rovnakých príležitostí pre osoby so ZP (OSN, 1993)
- ❖ Európsky akčný plán: Rovnaké príležitosti pre ľudí so ZP (2003)
- ❖ Akčný plán Rady Európy na presadzovanie práv ľudí so ZP a ich plnej účasti v spoločnosti (2006 – 2015)

2. Legislatívny rámec - zhrnutie

Právny základ na vytvorenie rovnakých príležitostí/univerzálneho a inkluzívneho vzdelávacieho prostredia na Slovensku je, treba ho uviesť do praxe.

Je potrebné vytvoriť **podmienky**, aby študenti so ZP mohli naplniť svoje právo na vzdelanie **tak, ako ho môžu využiť študenti bez ZP.**

3. Príklady z praxe

- ❖ **Prieskum** medzi 4 študentmi s telesným postihnutím
- ❖ 3 na dennom štúdiu, 1 na externom, ani jeden nemá IŠP
- ❖ **3 študujú iný odbor (fakultu/VŠ) ako chceli**
- ❖ **Dôvod: fyzické bariéry**
- ❖ **Úpravy zo strany VŠ, ktorú reálne navštevujú:**
bezbariérový prístup, nájazdové rampy, výt'ah,
schodiskové plošiny, bezbariérová toaleta
- ❖ **Najväčšie bariéry na svojej VŠ:** tri schody do budovy, kaziace sa
výt'ahy, strmé nadjazdy, nemožnosť zúčastňovať sa exkurzií ako súčasť
štúdia, ľudské – učitelia nie sú zvyknutí na prácu so študentom so ZP,
nepochopenie ...
- ❖ **Konkrétny návrh na zlepšenie:** osadiť informačnú tabuľu
pred bezbariérový vchod, aby tam nestáli autá

4. Spolupráca strategických partnerov

- ❖ **Občania so ZP sa majú podieľať na spravovaní vecí, ktoré sa ich týkajú**
- ❖ **„Nič o občanoch so ZP bez ich účasti.“**
- ❖ Umožniť účasť študentov so ZP v študentských parlamentoch, aktívne zapojenie študentov so ZP na tvorbe interných predpisov VŠ (napr. etických kódexoch)

Potreba spolupráce vysokých škôl s organizáciami občanov so ZP a príp. inými odborníkmi na poli vytvárania rovnosti príležitostí

4. Spolupráca strategických partnerov

Organizácia muskulárnych dystrofikov v SR, o.z.

- ❖ celoslovenská pôsobnosť, sídlo v BA
- ❖ **háji práva a potreby ľudí s najťažšími formami telesného postihnutia v súlade s filozofiou nezávislého života**
- ❖ mnohé aktivity pre členov
- ❖ pre klientov so ZP: špecializované sociálne poradenstvo
- ❖ **modelový vzor: Agentúra osobnej asistencie:**
komplexné poradenstvo zamerané na osobnú asistenciu
sprostredkovanie osobných asistentov
vzdelávanie a osveta

4. Spolunráca strategických partnerov

NÁRODNÁ RADA OBČANOV
SO ZDRAVOTNÝM
POSTIHNUTÍM V SR

Národná rada občanov so zdravotným postihnutím, o.z.

- ❖ apolitická, strešná organizácia
- ❖ združuje celoštátne organizácie, ktoré zastupujú rôzne zdravotné postihnutia (19 členských organizácií)
- ❖ presadzuje spoločné záujmy občanov so ZP bez ohľadu na druh ZP
- ❖ vystupuje ako partner voči vláde a ministerstvám
- ❖ v prípade potreby môže poskytnúť konzultáciu alebo odporučiť kontakt na odborníkov

4. Spolupráca strategických partnerov

Výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania - CEDA (Centre of Design for All)

- ❖ **založené na Fakulte architektúry STU v júni 2007**
- ❖ **činnosť zameraná: na legislatívne zmeny, univerzitné prostredie a študijné plány v súlade s univerzálnym navrhovaním, vzdelávanie a osvetu**
- ❖ **aktuálne: výskumný grant MŠ SR VEGA "Univerzálne navrhovanie prostredia v súlade s požiadavkou inklúzie zdravotne limitovanej populácie do vzdelávacieho a pracovného procesu"**

Disability friendly...

Ďakujem za pozornosť.

www.omdv sr.sk